THE DAILY HEBREW JOURNAL
H. WINBERG, President, Gen. Mgr. H. HIRSH, Editor
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
67 Elizabeth Street Telephone Main 4582
SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.
Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

דער געבורטס-טאג פון י. ל. פרץ

ווען מיר האבען דעם לעצטען פסח בעקומען א טעלעגראמע וועגען דעם טוידט פון דעם ליטעראַרישען ריעז, י. ל. פרץ, האָבען מיר נאָך ניט געוואגט צו ארויסקומען מיט א הספד נאָך איהם, ווייל די נייעס איז ניט געווען א זיכער־בעשטעטיגטע, ליידער איז עס יעצט בעקאנט געוואָרען, אלס א טרויעריגער פאקט. פרץ, דער גרויסער שטערען אויף דעם אידישען ליטעראַטור־האריזאָנט, לייכט ניט מעהר; זיין וואַרימע אידישע הארץ קלאפט ניט מעהר, ער האָט אונז פערלאָזען אום מעהר ניט צוריק צוקומען.

פרץ איז געשטאָרבען! אזוי שרייבען יעצט אלע אידישע צייטונגען, אזוי ווערט אויסגעדריקט דער פאקט, וואָס דער סעקרעטאַר פון דער וואַרשעווער גמינע איז געבליבען ליגען אָהן אָן אטהעם און וואָס דערפאר האָט מען איהם געמוזט מקבר זיין אויף א בית עולם.

דער אמת איז, דאָס פרץ איז גאר ערשט געבוירען געוואָרען, ער האָט ערשט אָנגעפאנגען לעבען אין די גאנצע אידישע וועלט פרעה זיך יעצט מיט איהר נייעם גדול, ערשט יעצט האָבען די צייטונגען צופויקט דעם „ויקרא שמו בישראל יצחק ליב פרץ"; אלט און יונג ריידען וועגען דעם נייעם ריעז, וועגען דעם נייעם גרויסען שרייבער, אלע קלאסען אי־דען דענקען און טראכטען וועגען איהם.

אזוי איז שוין דער מזל פון אלע אידישע גדולים. זיי ווערען געבוירען אין זייער יום המיתה, „צדיקים במיתתם קרואים חיים". ווען א צדיק שטארבט ווערט ער ערשט דאן לעבעדיג, דאן לעבט ער ערשט אויף, ער ווערט געבוירען.

וואָרום אז מיר ווילען זיך ניט נארען, האָבען זיך הונדערטער טויזענדער אידען, ערשט יעצט דערוואוסט, אז ביי אונז איז געווען אזא גרויסער גדול וואָס האָט געהייסען „פרץ". די פיעלע הספדים אין די צייטונגען, האָבען געצייגען די אויפמערקזאמקייט פון דעם אידישען עולם, צו א גרויסער שטיק נייעס און נעמליך, אז מיר האָבען געהאט א געוויסען אידען וועלכער האָט געהייסען יצחק לייבוש פרץ און וועלכער איז געווען איינער פון די גרעסטע ריעזען אויף דער פעלד פון ליטעראַטור.

ווער האָט דען געוואוסט וועגען פרץ'ן מיט עטליכע טעג פריהער? ווער פלעגט דען בעשפרעכען זיין גרויסען טאלאנט? וויפיעל אידען און יעדער שטאָדט האָבען געלעזען זיינע ווערק און וויפיעל אידען האָבען איהם אנערקענט אלס קינסטלער?

דער בעוויז ליגט אויבען אויף. פרץ דער גרויסער קינסטלער האָט געמוזט מאכען אלעבען פון א סעקרעטאַר־שטעלע, ער האָט ניט געפונען גענוג בעלנים אויף זיינע ווערק, ער זאָל דערפון קענען ציהען זיין חיונה.

די איינציגע וועלכע האָבען זיינע ווערק געלעזען, זענען טאקי בלויז די הספדים־מאכער אליין, די אידישע שריפטשטעלער; די ברייטע פאָלקס־שיכטען האָבען פון דעם פריהעריגען פרץ ניט געוואוסט און ניט געוואָלט וויסען.

דער אונשטערבליכער פערפאסער פון דער „שטריימעל" האָט בעקומען זיין אייגענע שטריימעל ערשט נאָך זיין טוידט און דיעזער פאקט איז ליידער א „גלגול פון דעם אלטען אידישען ניגון": אחרימות־קדושים! נאָך'ן טוידט ווערען ביי אידען קדושים, גרויסע לייט, ריעזען, גאונים, שטערען און פלאנעטען, כל זמן זיי לעבען אבער, ווייס פון זיי קיינער ניט און זיי דארפען נעבאך שווער ארבייטען פאר'ן טרוקענעם שטיקעל־ברויט.

כל זמן פרץ האָט געלעבט, איז ער פאר די אידען געווען טוידט, ערשט יעצט ווען ער איז געשטאָרבען, האָט ער אויפגעלעבט.

י. ל. פרץ איז ערשט געבוירען געוואָרען.

א גערעכטע פאדערונג

מיר האָבען ערהאלטען דעם פאָלגענדען בריעף פון אונזערען א לע־זער.

ווערטהע רעדאקציאָן!

אזוי ווי איהר האָט יעצט אונטערגענומען אויף זיך א ריעזיגע ארבייט צו שאפען א גרויסען פאָנד פאר די מלחמה־ליידענדע אין אייראָפּא, דענק איך, אז עס איז ניט מעהר ווי רעכט, דאָס די פריהעריגע ארבייטער וועגען דעם זעלבען פאָנד, זאָלען פערעפענטליכען א פולען רעפּארט וועגען אלע איינגאהמען און אויסגאבען, אזוי אז דער עולם זאָל וויסען וויפיעל געלד עס איז געזאמעלט געוואָרען און וואוהין דאָס איז אוועק־געגאנגען.

יעדער איינער וואָס האָט בייגעשטייערט צו דער הילפע פאר אונזערע אונגליקליכע ברידער, וואָלט וועלען וויסען דעם סך הכל פון דער גאנצער ארבייט, וויפיעל עס איז געשאפען געוואָרען און וואָס דערמיט איז געטהון געוואָרען.

איך גלויב, דאָס אזוי גוט ווי מען אדווערטייזט אין „זשורנאל" יעדע נדבה וואָס קומט אריין, דארף מען אויך אדוועהטייזען יעדע סומע וואָס געהט ארויס, און עס איז דעריבער זעהר וויכטיג, אז איידער מען פאנגט אָן א צווייטען פאָנד, זאָל מען וויסען וואָס עס איז געוואָרען מיט'ן ערשטען פאָנד.

אכטונגספאלל
מ.מ.

מיר מוזען צוגעבען, אז די פאָדערונג פון דעם שרייבער איז א פאָל־שטענדיג־בערעכטיגטע, דער טשערמאַן פון דעם קאָנפערענץ און אלע אנדערע אָפיסערס, זענען פּאָזיטיוו שולדיג דער אידישער בעפעלקערונג א פולען רעפּארט פון זייער טהעטיגקייט; דאָס געלד איז געזאמעלט געוואָ־רען ביים פאָלק דארף דאָס פאָלק אויך דעם חשבון זעהען.

מיר ווילען דאָ בעטאָנען דעם פאקט, דאָס מיר האָבען ניט קיינע אורזאַכע צו צווייפלען אין דער ריכטיגקייט פון דעם חשבון, אבער גראָדע דערפאר איז ניטאָ קיין אורזאכע, וואָרום ערהליך־דענקענדע און ערהליך־פירענדע כלל־טהוער זאָלען עס ניט האַלטען פאר זייער הייליגסטער פליכט צו ארונטערנעהמען פון זיך יעדען חשד און צו צייגען דעם עולם, אז אלעס וואָס זיי האָבען געטהון, איז געווען ערהליך און ריכטיג. אזעל־כע רעפּארטען פון פערשיעדענע אינסטיטוציאָנען טהוען זעהר פיעל גוטעס חערמיט וואָס דער עולם קריגט צוטרויען צו וואָלטהעטיגע אונטערנעהמונ־גען און ביישטייערט זיינע נדבות מיט א לייכטען הארצען.

די אונטערנעהמונג פון דעם „אידישען זשורנאל", אבוואָהל זי איז אויך איבערגעגעבען געוואָרען צו א גרויסער קאָמיטע וועמעס נעמען זענען אָן אבסאָלוטע זיכערהייט פאר ראַיעלקייט און וועמעס טרעזשורער מר. עדמאָנד שעאור איז העכער פון יעדען פערדאַכט אדער צווייפעל, וועט דיעזע אונטערנעהמונג פון דעסטוועגען פערעפענטליכען איהר פולסטען רעפּארט, ביז דער לעצטער פּעני. אזוי שנעל ווי דער קאָנצערט וועט זיין פאראיבער, דאָס וועט געטהון ווערען ניט אזוי צוליעב דער נייגעריגקייט פון דעם עולם, ווי צוליעב דעם פערלאַנג פון דער קאָמיטע זעלבסט. און אזוי גלויבען מיר דארף אויך האנדלען יעדע אנדערע קאָמיטע, יעדע אינ־סטיטוציאָן.

דער קאָנפערענץ דארף אין דיעזער הינזיכט ניט זיין קיין אויסנאַה־מע און זיינע בעאמטע דארפען צופרידענשטעלען דעם פערלאַנג פון דעם עולם, אויב עס אַרט זיי שוין ניט פאר זייער אייגענער פערזענליכקייט; זיי דארפען עס טהון און זיי זאָלען עס טהאָן.

דיעזע צייטונג וועט דרוקען דעם פולען רעפּארט זייערען, פריי אָהן געלד, אלעס וואָס מיר פערלאַנגען פון דעם טשערמאַן און די בעאמטע, איז צו געבען אונז א רעפּארט מיט אלע איינצעלהייטען, די גאנצע הכנסה, די גאנצע הוצאה, לויט ווי יעדער דאָלער איז אריין און ארויס, די ריכטיגע דאַטומס פון אלע געלדער ווען זיי זענען אריין און ארויס און דאָס אלעס זאָל זיין בעשטעטיגט און אונטערגעשריבען פון אן אויטאָריזירטען אדיטאָר.

דיעזע פאָדערונג איז זעהר ניט קיין אונגערעכטע און מיר האָפען דאָס אונזערע אלע לעזער וועלען זיין איינשטימיג מיט'ן איבענדערמאָהנ־טען שרייבער, ווי אויך מיט דער מיינונג פון דער רעדאקציאָן און אז דער טשערמאַן מיט די איבעריגע בעאמטע, וועלען מיט דעם גרעסטען פערגע־ניגען ערפילען דעם וואונש פון די מאסען און דעם נויטיגען רעפּארט אונז אריינשיקען צום פערעפענטליכען.

א טרעהר אויף א פרישען קבר

—):(—

וואַרפט ארונטער פון זיך די יום טוב'דיגע קליידער, און זאָל א זאק פער־נעהמען זייער פּלאַץ; בעשיט אייער קאָפ מיט אש, און זעצט זיך שבעה; זאָל קיין פריהליך געזאַנג אַבהילכען, נאָר בלויז אבל'דיגע נגונים זאָלען אין אונזער מחנה געהערט ווערען, ווייל א אידישער גדול איז געשטאָרבען.

געשטאָרבען איז דער ריעז, דער מאָ־דערנער אידישער גרול, געגען וועמען מיר אלע קוקען אויס ווי קליינע נישטיגע מענ־שעלאַך, וואָס דערגרייכען אפילו ניט צו די קנעכעל פון זיינע פיס, זיין הארץ קלאַפּט ניט מעהר, און פון זיין ריעזען־הארץ און ריעזען־גייסט איז בלויז געבליבען דער חומר.

אין ניו־יאָרק, פונקט ווי אין די אי־בעריגע אידישע שטעדט פון דער „נייער וועלט", אין די חרוב געוואָרענע שטעדט פון מזרח אייראָפּא, אזוי גוט ווי אין די נייע קוואַרטאַלען פון אונזער אלט־היסטאָ־ריש לאַנד, איבעראל וואו עס קלאַפּט נאָר א אידישער דופק, און עס לעבט די אי־דישע נשמה נאָך דאָס שעהנע פונ'ם אי־רענטהום, וועט זיך הערען ווי ליפּען שעפּטשען דעם אלטען וועה־רוף „חבל על דאבדין, ולא משתכחין", ווייל גע־שטאָרבען איז דער ריעז פון דער נייער אידישער קולטור, פון יענער אידישער שאפונג וועלכע אטהעמט מיט'ן לעבען פונ'ם ברייטען אידישען המון.

* * *

צו פריש איז נאָך דאָס אָנגעשאָטענע בערגיל ערד אויפ'ן נייעם קבר, אום צו קענען אָבשאַצען די גאנצע קאָלאָסאַלע גרויסקייט פונ'ם פערשטאָרבענעם ליטע־ראַרישען ריעז.

צו פריש איז נאָך די אבל וואונד פון זיינע נאָכפאָלגער און תלמידים, אז זיי זאָ־לען קענען מיט א געלאַסענער איבערלע־גונג אַנאַליזירען דעם גאנצען אוצר פון ליטעראַרישער ריינקייט, וועלכען דער פערשטאָרבענער יצחק ליב פרץ האָט אונז איבערגעלאָזט.

ניין ניט יעצט איז די צייט צונויפ־צוזאמלען די ירושה. מיר מוזען פריהער אין אבלות זיקנען, און אהייסען טרעהר פערגיסען אויף אונזער גרויסען פערלוסט.

און ווען די לויפענדע טעג און די צייט וועלען זייערס טהאָן, און אונזער שמערץ לינדערען, ערשט דאַן וועלען מיר פיליכט קענען בעגרייפען די גרויסע ירושה, וואָס דער פערשטאָרבענער האָט אונז איבערגעלאָזען.

* * *

געשטאָרבען איז דער קערפּערליכער פרץ, אבער נאָך פאר פיעלע אידישע דורות לעבט און וועט לעבען דער ריע־זיגער גייסטיגער י. ל. פרץ.

און ניט קיינע שטיינערנע מאָנומענ־טען וועלען זיין גרויסקייט פאר די קומענ־דע דורות דערצעהלען.

פרץ האָט זיין אייגענעם מאָנומענט נאָך פאר זיין לעבען אויסגעבויט.

דער אויפלעבער פון די אלטע מעשה־לאַך פונ'ם פאָלק, דער פּאָעטיזירער פון דער שעהנער אידישער עפּאָכע — דער חסידיזם, דער אלטער און תמיד יונגער דיכטער, וועלכער איז פון גאָט בעזעלט געוועזען מיט'ן שעהנסטען אידישען סטיל, ער דארף קיינע שטיינערנע מאָנומענטען, און כל זמן א אידישער דופק וועט קלאַפּען, און א הארץ זיך בעוועגען, וועט דער נאָמען פרץ תמיד זיין אויף די ליפּען.

געשטאָרבען איז בלויז דאָס קערפּער־ליכע אבער ניט דער ריעז.

* * *

נאָך טראָגט זיך אין דער לופטען דער קלאַנג פון דער לעצטער לאָפּעטע ערד, וועלכע שיט זיך אויפ'ן נייעם בערגעל. נאָך הערט זיך דאָס לעצטע ליעד — דער קדיש יתום, וועלכעס וויברירט אין דער לופט, און יעצט איז נאָך קיין צייט פאר קאַלט לאָגישע אָבשאַצונגען.

בלויז טרעהרען קענען איבערגעבען אלעס וואָס מען פיהלט, און זאָל צוויי־שען אלעטרעהרען, וועלכע פאַלען אויף דעם פרישען קבר אויך זיין די טרעהר פון

א. ריינזיין.

יצחק לייבוש פרץ

דאָס לעבען און טהעטיגקייט פון איינעם פון די גרעסטע אידישע שריפט־שטעלער.

ו

אין א קליין פּויליש־שטעדטיל, בע־ריהמט מיט איהרע פיעלע לעגענדעס, אין זאַמאָשטש, לובלינער גובערניע, איז אין ל"ג בעמר תרי"א געבאָרען געוואָרען דאָס וואונדער־קינד, וועלכער איז שפּעטער אויסגעוואַקסען אין א ליטעראַרישען ריעז י. ל. פרץ.

זיין פאָטער רב יהודה איז געוועזען א שטרענגער מתנגד, א גרויסער למדן און א פרומער מאַן, אָן איבערגעגעבענער כלל־טהוער און א פריינד פון ארימע און אומגליקליכע, וועלכער פלעגט אוועקגע־בען די מעהרסטע פון זיין צייט צו העלפען זיי.

אלס א אינגעל פון 4—5 יאָהר אלט איז פרץ אָבגעגעבען געוואָרען אין חדר, וואו ער האָט ארויסגעוויזען זיינע אויסער־געוועהנליכע פעהיגקייטען און אנגעהויבען צו שמ'ען פאר אן עלוי.

אלס חדר־אינגעל האָט ער זיך אויך אויסגעצייכענט מיט זיינע שטיפעריען און שפיצלאַך, וואָס ער פלעגט אָבטהאָן די רביים זיינע, (פרץ האָט עס אליין אי־בערגעגעבען אין זיין אויט־איבאָגראַפישעם ווערק „מיינע זכרונות" פערעפענטליכט אין דעם ווילנער מאָנאַטליכען זשורנאל „אידישע וועלט".)

אז ער איז אלט געווען צוועלף דרייצעהן יאָהר האָט זיך אין זיין גייס־טיגען לעבען בעמערקט א גרויסע ענדע־רונג.

דער תלמוד, דער חושן משפט, און דער יורה דעה, האָבען איהם מעהר נישט בעפרידיגט, און ער האָט אָנגעהויבען זו־כען אנדערע גייסטיגע שפּייז פאר זיין לעכצענדער נשמה. אליין, אָהן דער הילף פון א וועגווייזער איז עס איהם אָנגעקו־מען זעהר שווער.

פון די פיעלע ספרים מיט וועלכע ער האָט זיך דאַן בעקאַנט, האָבען אויף איהם א בעזונדערען איינדרוק געמאַכט, דער „עקדת יצחק", „חובות הלבבות", „מלת הגיון", די „עקרים", דער „יד החזקה" און „מורה נבוכים" פונ'ם רמב"ם. דעם לעצטענס ווערק האָט ער פשוט פערגעטערט.

איינמאָהל לייענענדיג דעם תשב"ץ, האָט ער געטראָפען א שטעלע, וואו דער רעדט אָהן גענוג רעספּעקט וועגען רמב"ם; האָט ער גענומען א בליישטיפט און אויס־געשטריכען די דאָזיגע ווערטער. א פאַ־נאַטישער יונגערמאַן, וועלכער האָט עס בעמערקט האָט דאַן געמאַכט אזא סקאַנ־דאַל, אז מען האָט געהאלטען פרצ'ן ביי ארויסוואַרפען פון בית המדרש דערפאר.

שפּעטער ווען פרץ איז שוין בעקאַנט געוועזען מיט דער מיטעל־אַלטליכער אי־דישער פילאָזאָפיע און ליטעראַטור, איז ער אונטער'ן איינפלוס פון דער השכלה אויך געקומען צו דער נייער העברעאישער ליטעראַטור ווי אויך צו דער דייטשער און אנדערע וועלט ליטעראַטורען.

מיט גרויס התמדה האָט ער שטו־דירט די וועלט ליטעראַטור, און פון הייי־נען איז ער בעאיינפלוסט געוואָרען, אז אין זיינע ערשטע ליעדער, וועלכע ער האָט אָנגעהויבען צו שרייבען, האָט זיך שטאַרק געפיהלט היינעס איינפלוס.

פרצ'ס פאָטער האָט צו יענער צייט, איהם געוואָלט אָבגעבען אין גימנאַזיע, אבער זיין פרומע מוטער איז געוועזען געגען דעם.

ווען פרץ איז אלט געוואָרען צוואַנ־ציג יאָהר, האָט ער צום ערשטען מאָהל חתונה געהאַט, האָט זיך בעזעצט אין זיין געבורטס־שטאָדט און זיך בעשעפטיגט מיט אדוואָקאַטור.

די פרייע צייט אבער האָט ער אָב־געגעבען דער ליטעראַטור, שרייבענדיג זיינע ערשטע ליטעראַרישע שאַפונגען אין העברעאיש.

אין יאָהר 1876 האָט ער פערעפענט־ליכט עטליכע שרים אין דעם „השחר" און אין „הבוקר אור", ווי אויך א זאַמ־לונג אונטער'ן נאָמען „ספרים בשיר ושירים שונים". דאָס לעצטע האָט ער פערעפענטליכט צוזאמען מיט זיין שוועהר ליכטענפעלד.

צו יענער צייט האָט ער אויך פער־פאַסט אידישע ליעדער, און איינע פון זיי דאָס ליעד „זאַמאָזשער פּאַזשאַנדקעס", איז דאַמאָלס זעהר פּאָפּולער געוואָרען, און פלעגט געזונגען ווערען אין פיעלע שטעדטלאַך, ווי פיעלע פון זיינע אנדערע אידישע ליעדער, וועלכע האָבען גע־שילדערט דאָס ביטערע אידישע מזל.

אין יאָהר 1886, האָט זיך פרץ ווי־דער בעוויזען אין דער העברעאישער לי־טעראַטור, וואו ער איז ארויסגעטראָטען אלס א הייסער אָנהענגער פון אידיש, און אין צוויי יאָהר ארום איז ער ערשיענען צום ערשטען מאָהל אין דער אידישער לי־טעראַטור, מיט זיין פּאָעמע „מאָניש", וועמענס ערפאָלג איז געוועזען זעהר גרויס.

זי איז ערשיענען אין שלום עליכם'ס „פאָלקס ביבליאָטהעק" אין וועלכער ער האָט שפּעטער פערעפענטליכט א רייהע אנדערער ערצעהלונגען, וועלכע בעצייכע־נען א נייע עפּאָכע אין דער געשיכטע פון דער אידישער ליטעראַטור.

פרץ מוז ארום 1889 פערלאָזען זאַ־מאָשטש, און ער קומט נאָך וואַרשא.

צו יענער צייט האָט דער בעקאַנטער אידיש־פּוילישער פינאַנסיסט בלויך (א משומד) ארגאַניזירט א סטאַטיסטישע עקספּעדיציע צווישען די אידען אין פּוי־לען, און פרץ נעהמט אין איהר אנטהייל. ער בעזוכט א רייהע אידישע שטעדטלאַך, וועגען וועלכע ער פערעפענטליכט שפּע־טער זיינע בעריהמטע רייזע־בילדער.

צו ענדע פון דיעזער רייזע, בעקומט ער א שטעלע אין דער וואַרשעווער אידי־שער גמינע, און בעזעצט זיך אין וואַרשא אויף שטענדיג, און צוזאמען מיט דינעזאָהן, מיט וועמען ער איז געוואָרען זעהר בעפריינדעט, האָט ער אָנגעהויבען צו פערעפענטליכען די „אידישע ביבליאָ־טעק, וועלכע האָט צוגעצויגען צו זיך פיעלע אידישע טאַלאַנטען, און גע־שפּיעלט א וויכטיגע ראָליע צווישען דער אידישער דעמאָקראַטיע.

שפּעטער האָט ער פערעפענטליכט די בעריהמטע „יום טוב בלעטלאַך", און געשריבען אין פיעלע אויסגאַבען א רייהע פון ערצעהלונגען, בילדער, געדאַנקען, פעליטאָנען און פיעלע פּובליציסטישע אַר־טיקלען און אָבהאַנדלונגען.

זיינע ערצעהלונגען, אזוי גוט ווי די בילדער פון דער רייזע זענען אַלזייטיג, און שילדערען דעם שיקזאַל פון דער אי־דישער פרוי אזוי גוט ווי פונ'ם מאַן, און אין דיעזער רייהע בילדער האָט ער פער־עוויגט דעם אידישען דלות און נויטה.

עס פיהלט זיך אבער ניט דער מיסר זאַגער, ווי אין די ווערק פון די אנדערע שריפטשטעלער, וואָס דאָס צייכענט בע־זונדער אוים פרצ'ן.

שפּעטער געהט דער דיכטער פונ'ם רעאַליזם איבער צום ראָמאַנטיזם, און ער ווידמעט זיין פעדער צו פערוויגען דעם חסידיזם, ווי אויך די מעשיות פונ'ם פאָלק, און ער שרייבט זיינע בעריהמטע פאָלקסטימליכע מעשה'לאַך.

צו דיעזער פּעריאָדע דארף מען אויך צורעכענען א רייהע פון סימבאָלישע דראַ־מען, ווי די „גאָלדענע קייט", „ביינאַכט אויפ'ן אלטען מארק" א. א., וועלכע זע־נען פּערל אין דער אידישער ליטעראַ־טור.

זייט פרץ איז צוגעטראָטען צו דער אידישער ליטעראַטור איז ער געוואָרען נעהנטער מיט דעם אידישען המון און זייער שפּראַך, און ווערט דער הייסטער קעמפּפער פאר אידיש, און ווען עס איז פאָרגעקומען די בעריהמטע טשערנאָוויצער קאָנפערענץ האָט ער צווישען אנדער־עס ערקלעהרט:

„איין פאָלק אידען — זיין שפּראַך איז אידיש, און אין דער שפּראַך וועלען מיר אונזער אוצר זאַמלען, אונזער קול־טור בעשאפען, אינזער נשמה ווייטער וועקען, און קולטורעל זיך פעראייניגען צוויי־שען אלע לענדער און אין אלע צייטען.

פרץ האָט אויך געווידמעט זיין פּע־דער צו די טעגליכע פראַגען פונ'ם אידי־שען לעבען, און בשעת דעם בעריהמטען „יאַגעלאָ סכסוך" אין וואַרשא, האָט פרצ'ס פעדער געהאָלפען זעהר פיעל צו פערדראַמען די פּאָליאַקען פון משה'ס גלוי־בען, אזוי גוט ווי זייערע חברים די אמת'ע פּאָליאַקען.

פרץ איז תמיד געוועזען מיט אלעם וואָס איז אידיש און ווען די מלחמה איז אויסגעבראָכען, האָט ער זיין גאנצע צייט און ענערגיע געווידמעט צו העלפען זיי־נע אונגליקליכע ברידער, און מעגליך אז דיעזע אָנגעשטרענגקייט האָט איהם זיין לעבען געקאָסט.

מ. העלער
176½ קווין סט. וועסט

נייעס פיר אידען
אין אידישע סטאָר
פאר אידען

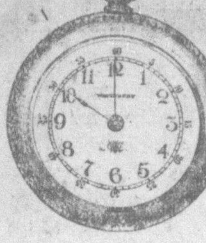

מיר מאכען אלערליי דושועלערי גלייך אין׳ן פּלאַץ. ... מיר פיקסען אלערליי דושועלערי ... פאר דעם ביליגסטען פרייז

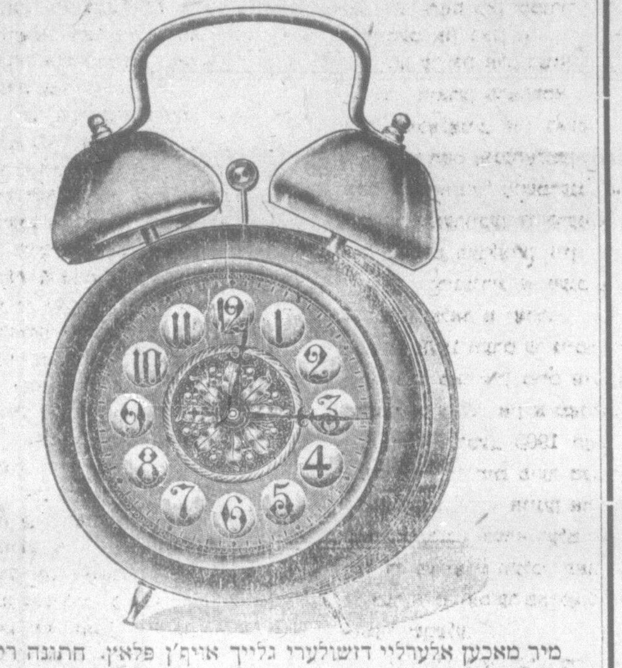

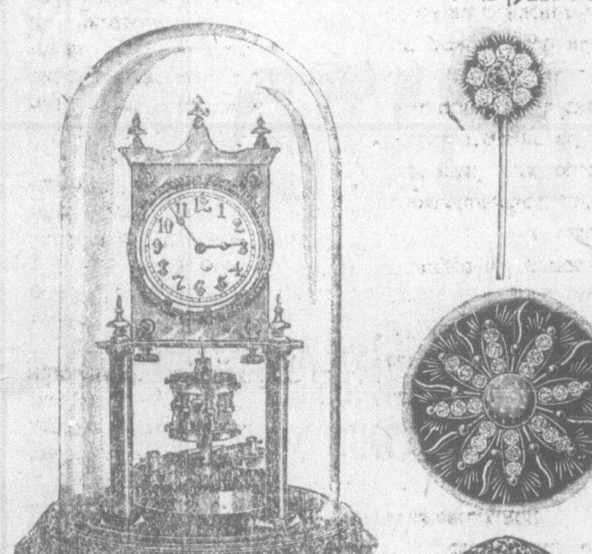

14 קאראַט חתונה רינגען 80 סענט א פּעני־ווייט.
18 קאראַט חתונה רינגען $1.00 א פּעני־ווייט.
וואַטשעס געקלינט גוט גאראַנטירט 40 סענט
מיין ספּרינגס 40 סענט, הייר־ספּרינגס 40 סענט דושועלס 40 סענט, סטעמס 50 סענט.

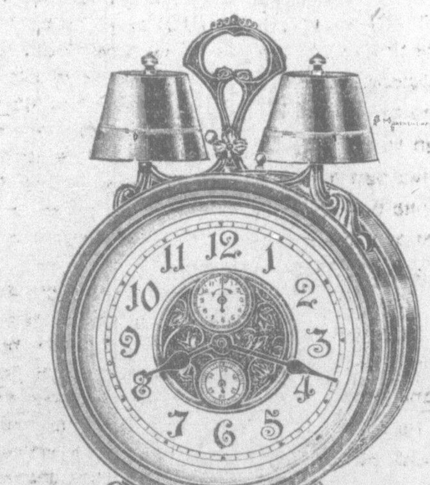

מיר מאכען אייערע אלטע דושועלערי ווי א נייע פאר א קליינעם פרייז.
אלערליי ברילען ריכטיג געפּאַסט צו אייערע אויגען 98 סענט.
מיר גיבען אייך ... פאר דעם ביליגסטען פרייז.

מ. העלער
176½ קווין סט. וועסט טאָראָנטאָ

„פאַרטשרים"

יוסף שלאָסבערג, רעדאַקטאָר

ארגאַן פון די אַמאַלגאַמייטעד קלאָדהינג וואָרקערס אָף אַמעריקא, א וועכענט־ליכע צייטונג פאר די שניידער ארבייטער און אויך פאר אלע אנדערע ארבייטער

מיט מיטווירקונג פון: יוסף שלאָסבערג, דוד פּינסקי, דר. מאַקס גאָלדפאַרב, א. י. שיפּליאַקאָף, מאָריס ראָטענבערג, בן מתתיהו, א. מילער און אלעקס קאָהען.

איינצעלנע קאָפּיע 2 סענט

אין אלע דוואָרקינס סטאָרס 145 סענט פּעטריק סטריט, 64 עליזאַבעט און 465 קווין סטריט וועסט.